

PRZEWODY DOKTORSKIE ZAMKNIĘTE
WYDZIAŁ POLONISTYKI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
(2009)

- [a: dane personalne doktoranta/doktorantki;
- b: tytuł pracy;
- c: słowa kluczowe;
- d: data otwarcia przewodu;
- e: dane personalne promotora/promotorki;
- f: dane personalne recenzentów;
- g: data nadania stopnia doktora;
- h: abstrakt]

1

- a) **BURZYŃSKA Anna Róża**
- b) Twórczość dramatyczna Stanisława Grochowiaka w kontekście jego poezji
- c) literatura polska, dramat, poezja, Grochowiak
- d) 29 III 2006
- e) prof. dr hab. Ewa Miodońska-Brookes
- f) prof. dr hab. Jacek Petelenz-Łukasiewicz (UWr.); prof. dr hab. Jacek Popiel (UJ)
- g) 28 X 2009
- h) Celem pracy jest monograficzne zaprezentowanie twórczości dramatycznej Stanisława Grochowiaka w kontekście jego liryki. W obszarze badań znalazły się wszystkie teksty dramatyczne artysty (kompletne i niekompletne, publikowane i niepublikowane, słuchowiska i utwory przeznaczone na scenę i ekran telewizyjny) w liczbie 67 oraz wybrane teksty poetyckie, prozatorskie i publicystyczne.
Tezą pracy jest daleko idąca równoległość i komplementarność poszukiwań Grochowiaka na polu obu rodzajów literackich, jej celem – wydobywanie dramatycznego aspektu liryki i lirycznego, podmiotowego charakteru jego dramatów. W części poświęconej poezji analizowane są różne stopnie udratyzowania i uteatralnienia liryki autora *Menueta z pogrzebaczem* (apel liryczny, monolog dramatyczny, liryka maski i roli, dialogowość i polifonia, teatralny wymiar sytuacji lirycznej) a także obecność topiki teatralnej i inspiracji dramatycznych w wierszach Grochowiaka. W części poświęconej dramatomu po zdefiniowaniu kluczowych pojęć interpretacyjnych (podmiot dramatu i podmiot autorski, tragizm i wizja tragiczna, dramat poetycki, dramat liryczny i rapsodia) następują analizy i interpretacje tekstów podzielonych na dziesięć grup wedle podobieństwa tematycznego oraz analogicznych strategii konstruowania postaci, ich relacji z innymi bohaterami i rzeczywistością oraz dróg do dramatycznej anagnorezy.

2

- a) **CZELAKOWSKA Anna**
- b) Opisy fleksyjne na tle nauki o wyrazie w gramatykach polskich 1817 – 1939
- c) gramatyka, fleksja, historia językoznawstwa polskiego
- d) 14 XII 2005

e) prof. dr hab. Mirosław Skarżyński

f) prof. dr hab. Krystyna Kleszcz (UŚ); prof. dr hab. Janusz Strutyński (UJ)

g) 30 IX 2009

h) Przedmiotem rozprawy jest opis rozwoju koncepcji językowych polskich gramatyków XIX i XX wieku. Przedstawione wnioski oparto na analizie ponad czterdziestu gramatyk języka polskiego z lat 1817 – 1939, a także ważniejszych artykułów i monografii z tego okresu, traktowanych jako materiał pomocniczy. Główną treść rozprawy stanowi omówienie najważniejszych zagadnień związanych z rozwojem opisów fleksyjnych:

- układu oraz zakresu nauki o wyrazie jako działu opisu języka i jego miejsca w opisie gramatycznym, a na tym tle określenie miejsca fleksji,
- kształtowania się rozumienia fleksji i słowotwórstwa,
- sposobu rozumienia wyrazu i opisu jego budowy,
- zakresu paradygmatu fleksyjnego odmiennych części mowy,
- opisów i podziałów deklinacji i koniugacji.

W rozprawie badano tak koncepcje teoretyczne autorów gramatyk, jak i ich realizację w odniesieniu do materiału językowego. Następnie obserwowano związki między powstałymi typami opisów. Pokazano też zmiany terminologiczne i pojęciowe, zwłaszcza gdy pojawiający się termin przyjmował się i utrwalał w tradycji gramatycznej.

W rezultacie uzyskano obraz kształtowania się nauki o wyrazie i fleksji w polskim piśmiennictwie gramatycznym do 1939 r. Dowiedziano też, że wiele interesujących refleksji o języku pojawiło się już w gramatykach amatorskich XIX w. Były one następnie rozwijane w okresie językoznawstwa naukowego i przetrwały w tradycji gramatycznej.

3

a) **CZYŻ-CIECIAK Joanna**

b) Sakralny ład świata i życia ludzkiego w modlitewniku księdza Antoniego Janusza wydanym w Cieszynie w 1857 roku

c) modlitewnik, Śląsk Cieszyński, katolicyzm, sacrum, ład życia

d) 23 V 2005

e) prof. dr hab. Bogusław Dopart

f) prof. dr hab. Marek Piechota (UŚ); dr hab. Andrzej Waśko (UJ)

g) 28 I 2009

h) Tytuł mojej rozprawy doktorskiej brzmi: *Sakralny ład świata i życia ludzkiego w modlitewniku księdza Antoniego Janusza wydanym w Cieszynie w 1857 roku*. Rozprawa stanowi próbę monografii *modlitewnika* księdza Janusza i składa się z czterech obszernych części, do których dołączone jest zakończenie, bibliografia oraz aneks.

Tło historyczno-społeczne, a więc historia Śląska Cieszyńskiego oraz przemiany cywilizacyjne charakterystyczne dla XIX wieku, a także opis społecznych i kulturowych realiów regionu, z uwzględnieniem jego różnorodności wyznaniowej to treść pierwszej części mojej pracy. Na tym tle prezentuję biografię ks. Janusza. W tej części przedstawiam również założenia i cele rozprawy oraz rekonstruuję koncepcję redakcyjną realizowaną przez autora *modlitewnika*.

W części drugiej i trzeciej dokonałam charakterystyki układu i treści *Pracy...* na tle piśmiennictwa religijnego. Sporo miejsca poświęcam opisowi poszczególnych tekstów pod względem gatunkowym, ale także poszukiwaniu ich źródeł – są tam utwory z *Pieśni nabożnych* Karpińskiego oraz pieśń Jana Kochanowskiego. Zbiór pieśni i modlitw drukowanych w *modlitewniku* ks. Janusza porównałam z repertuarem pieśniowym i tekstami modlitewnymi drukowanymi w książkach do nabożeństwa XIX wieku funkcjonujących na terenie Polski. Okazało się, że oryginalność i nowoczesność *Pracy...* polega przede

wszystkim nie na doborze treści, ale na ich układzie oraz opatrzeniu bardzo rozbudowanym komentarzem odautorskim.

Czwarta część rozprawy to próba analizy pewnych antropologicznych porządków i odpowiedzi na pytania jak postrzegali ład świata i życia ludzkiego odbiorcy *modlitewnika*?

Konieczne było przeanalizowanie cykli temporalnych, na które wskazuje sam tytuł *modlitewnika*. Zestawione są tu trzy porządki czasowe – dzień, rok, życie istotne dla ukształtowania pewnego ładu życia. Dlatego istotną kategorią opisaną w tej części rozprawy jest przestrzeń.

Ład życia to także porządek stanowy, przyjmowanie pewnych ról społecznych, obowiązki rodzinne, społeczne, wobec państwa itp., co także poddaje analizie. Do tego zestawu kategorii dodać należy ład moralny i związany z nim porządek sumienia.

Wszystkie wyżej wymienione aspekty tworzą model życia człowieka wierzącego, jego wizję światopoglądową. Odtworzenie tegoż było jednym z celów mojej rozprawy.

4

a) **DATA Krystyna**

b) Struktura dialogu we współczesnej polszczyźnie mówionej

c) pragmalingwistyka, lingwistyka tekstu, cykl dialogowy, odmiany tekstów dialogowych

d) 20 V 1980

e) prof. dr hab. Bogusław Dunaj

f) prof. dr hab. Kazimierz Ożóg (UR); dr hab. prof. UJ Zofia Cygal-Krupa

g) 27 V 2009

h) Przedmiotem rozprawy jest opis struktury (budowy) dialogu w oparciu o analizę autentycznych tekstów. W części teoretycznej przedstawiono stan badań oraz założenia metodologiczne i charakterystykę materiału. Omówiono przede wszystkim metodologie badań socjolingwistycznych, tekstologicznych i pragmalingwistycznych. Za Żydek-Bednarczuk przyjęto, że tekst to wewnętrznie zorganizowana całość, wytwór procesu komunikacji, który jest wyrazem intencji nadawcy, zapisane nagranie wypowiedzi uwarunkowanej pragmatycznie.

Dialog i monolog uznano za dwie różne formy realizacyjne wypowiedzi. Kryteriami wydzielenia dialogu są: jedność czasu i miejsca, kontakt face to face, liczba osób, równoczesność nadawania i odbioru, współtworzenie, istnienie cyklu dialogowego. Strukturę dialogu cechuje: nakładanie się replik, występowanie replik sytuacyjnych oraz pozornie niższy stopień spójności tekstu.

Część badawcza obejmuje zagadnienia:

1. segmentacji tekstu mówionego - najmniejszą jednostkę dialogu stanowi replika, konstytutywną cykl dialogowy składający się z pary: replika-bodziec i replika-reakcja. Repliki są elementem tekstotwórczym dialogu. Rolę tę pełnią głównie repliki wyrażone pytaniem;

2. spójności mówionego tekstu dialogowego - istotną rolę pełnią tu formuły początku, rozwinięcia i zakończenia oraz wyznaczniki organizacji tekstu oraz pauzy i przerywania;

3. odmian dialogu – wyróżniono negocjacje i kłótnie, które są derywowane od rozmowy.

Zwrócono także uwagę na konieczność szerszego korzystania z autentycznych tekstów dialogowych oraz z wzorców gatunkowych wypowiedzi w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Na zakończenie omówiono funkcje dialogu w tekście poetyckim.

5

a) **JASIŃSKI Sebastian**

- b) Próba wyznaczenia determinantów powstawania i konstituowania się tekstów języka mówionego na podstawie folkloru słownego
- c) Determinanty, folklor, mowa, tekst, statystyka
- d) 23 V 2007
- e) dr hab. prof. UJ Zofia Cygal-Krupa
- f) prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska (UMCS); prof. dr hab. Jadwiga Kowalikowa (UJ)
- g) 24 VI 2009
- h) W przedstawianej rozprawie dokonuję analizy poszczególnych poziomów tekstu. W oparciu o dokładną analizę próbuję określić stałe prawidłowości, jak i charakterystyczne zaburzenia, dla opracowywanego materiału słownego.
Rozpaczynam od szkicowego przedstawienia w rozdziale pierwszym, kierunku i zakresu, przeprowadzonych w pracy analiz. Następnie dokonuję przeglądu historycznej ewolucji intencji stawiania pytań o charakter języka i metod jego analizy.
W rozdziale drugim omawiam, stan badań kulturowo-językowych, nad zjawiskiem folkloru i opisuję na tej podstawie zmiany, jakie zachodziły w pojmowaniu funkcji folkloru na przestrzeni wieków.
Rozdział trzeci, niniejszej pracy, stanowi wykaz słownictwa, z opisem strukturalnym i statystycznym. Ta forma wykazu służy mi za podstawę, dla analizy i opisu struktury leksykalnej korpusu tekstowego.
Główny trzon pracy stanowią rozdziały czwarty, piąty i szósty. Przeprowadzam w nich analizę materiału słownego, na każdym z poziomów konstituowania się tekstów.
Dokonuję w nich także zestawienia tekstu folklorystycznego z tekstem mowy. Ostatnią część tego rozdziału przeznaczam na wskazanie w ujęciu etnologicznym i lingwistycznym, podstawowych funkcji tekstu folklorystycznego.
W zakończeniu przedstawiam propozycję socjologicznej i lingwistycznej klasyfikacji, wskaźników powstawania i konstituowania się tekstów języka.

6

- a) **KIJAK Aleksandra**
- b) Proza Wacława Sieroszewskiego wobec doświadczenia inności kulturowej
- c) Kolonializm, egzotyka, inność, Syberia, Daleki Wschód
- d) 14 XII 2005
- e) dr hab. prof. UJ Anna Czabanowska-Wróbel
- f) prof. dr hab. Andrzej Menwel (UW); prof. dr hab. Franciszek Ziejka (UJ)
- g) 28 I 2009
- h) Analiza egzotycznych utworów literackich Wacława „Sirki” Sieroszewskiego (1858-1945) pozwala wyjaśnić, w jaki sposób pisarz-Europejczyk mówi o ludności spoza europejskiego kręgu kulturowego. Pisząc o syberyjskich Jakutach oraz mieszkańcach Dalekiego Wschodu (Japończycy, Koreańczycy, Chińczycy), Sirko akcentował pewne cechy prezentowanych kultur, stosując określone strategie narracyjne (archaizacja, polonizacja, egzotyzacja). W poznawaniu kultur egzotycznych pomagały Sirce narzędzia współczesnej mu antropologii (ewolucjonizm). Zaakceptowanie przez polskiego pisarza też Darwina, Tylora, Morgana, wpłynęło na specyficzną ocenę kultury jakuckiej (Jakuci jako „żyjący przodkowie”, „dzicy”, praludzie). Charakterystyczną cechą egzotycznej twórczości Sirki jest wskazywanie w utworach literackich kolonialnych cech sytuacji politycznej, w jakiej znajdowały się opisywane plemiona (Jakuci) i narody (Japończycy, Chińczycy, Koreańczycy). Rekonstrukcja kontekstu historyczno-politycznego, sygnalizowanego w utworach (rosyjska kolonizacja Syberii, kolonialna sytuacja na Dalekim Wschodzie) pozwala wskazać mechanizmy ucisku

kolonialnego w końcu XIX wieku. Bez tego kontekstu nie można poprawnie odczytać takich utworów jak „Zamorski diabeł” (powstanie „bokserów” w Chinach) czy „Chajlach” (rola Syberii w rosyjskim systemie penitencjarnym).

7

a) **KOŁOSOWSKA-ZALEWSKA Barbara**

b) Analiza porównawcza *Samuela Zborowskiego* Juliusza Słowackiego i *Solaris* Stanisława Lema

c) komparatystyka, ironia, groteska, oniryzm, ocean

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Stanisław Jaworski

f) dr hab. Michał Kuziak (Akademia Pomorska w Słupsku); prof. dr hab. Jerzy Jarzębski (UJ)

g) 25 XI 2009

h) Rozprawa doktorska pt. „Analiza porównawcza *Samuela Zborowskiego* Juliusza Słowackiego i *Solaris* Stanisława Lema” zestawia dramat romantyczny i powieść science fiction na kilku poziomach.

Pierwszy rozdział zestawia zjawisko ironii romantycznej w *Samuelu Zborowskim* i elementy ironii przechodzącej w groteskę w *Solaris*.

W kolejnej części rozprawy analizowana jest konwencja oniryczna, charakterystyczna dla obydwóch dzieł, ze specyficznym połączeniem snu w znaczeniu romantycznym oraz psychoanalitycznym, bliższemu z kolei powieści Lema. Wyznaczona zostaje także sfera wspólna, ogólnoludzka, pozwalająca ukazać wewnętrzny świat bohaterów w specyficzny sposób. Temat snu wprowadza kolejny rozdział – związki z surrealizmem, którego zapowiedź można dostrzec w romantyzmie, a wybiórczą kontynuację idei w science fiction. Zestawienie zostaje wzbogacone o kontekst malarski (m. in. R. Magritte, W. Blake, M. Ernst, D. Tanning itp.).

Rozdział czwarty poświęcony jest rozważaniom nad motywem mgły w obydwóch utworach – jej rolą nastrojotwórczą, symboliczną, jako niedopowiedzenie, lub nawet bohaterka utworu. Następne trzy części odnoszą się do kreacji bohatera, analizując kolejno motywy: śmierci, cielesności i miłości, ujawniając pokrewieństwa i różnice w podejściu do tych zagadnień obydwóch utworów.

Rozdział ósmy bada najważniejszy związek pomiędzy dziełami: wspólny motyw oceanu wraz z ukrytymi w nim sensami mitograficznymi i kontekstem kulturowym.

Ostatnia część pracy zajmuje się światem przedmiotów wyodrębniając je i komentując jako symbole, rekwizyty i znaki.

8

a) **KULECZKA Monika**

b) Rozwój i poetyka dramatu protestanckiego w Prusach Królewskich (Gdańsk, Toruń, Elbląg), 1550-1650. Humanizm i Reformacja

c) dramat protestancki, Humanizm, Reformacja, Prusy

d) 26 IV 2006

e) prof. dr hab. Andrzej Borowski

f) prof. dr hab. Janusz Małek (UMK); prof. dr hab. Wacław Walecki (UJ)

g) 28 X 2009

h) Rozprawa przedstawia rozwój dramatu w środowiskach protestanckich trzech wielkich miast pruskich – Gdańska, Torunia i Elbląga w latach 1550-1650. Twórczość ta omówiona została w kontekście historii i kultury społecznej regionu.

Społeczności tych miast stanowiły w tym okresie przykład wielokulturowych zbiorowości, gdzie pod wpływem Humanizmu i Reformacji wykształcił się nowy model kultury oraz wzorzec tożsamości. Dramat protestancki stanowił jedną z ważniejszych form tej kultury. Twórczość ta była zjawiskiem różnorodnym, zarówno pod względem tematyki, jaki i form literackich. Jako element życia społecznego dramat wpłynął także na rozwój życia publicznego.

Pracę rozpoczyna przedstawienie historycznego rozwoju społeczności Prus – tradycja państwa krzyżackiego, rozwój społeczności mieszczańskiej, rozwój gospodarczy, przemiany polityczne i wpływ Reformacji. W drugim rozdziale rozprawy przedstawiono rozwój kulturalny i społeczny regionu. Omówione zostały przemiany, które doprowadziły do powstania nowoczesnej kultury – powstanie instytucji kultury, rozwój wymiany informacji i komunikacji. Zjawiska te przedstawiono w kontekście kultury reprezentacji i życia publicznego.

W rozdziałach trzecim i czwartym przedstawiono rolę dramatu i teatru protestanckiego w kulturze regionu. Rozwój dramatu protestanckiego omówiony został z perspektywy dyskusji nad dramatem w całej Europie. Przedstawiono główne tematy i poetykę tej twórczości. Podjęta została także próba określenia głównych cech dramatu protestanckiego jako formy literackiej.

9

a) **LEDZIŃSKA Anna**

b) „Origo et fundamentum liberalium litterarum” – gramatyka w systemie sztuk wyzwolonych w pismach Izydora z Sewilli

c) mediewistyka, teoria literatury, gramatyka, sztuki wyzwolone, filozofia języka

d) 25 VI 2001

e) prof. dr hab. Andrzej Borowski

f) prof. dr hab. Jerzy Axer (UW); dr hab. prof. UJ Albert Gorzkowski

g) 24 VI 2009

h) Święty Izydor z Sewilli (ok. 560 – 630) żył i tworzył u progu wieków ciemnych. Jego prace stanowią ważny etap w rozwoju idei sztuk wyzwolonych. Z jednej strony podsumował długą historię tak samego pojęcia, jak i poszczególnych dziedzin *artes* w starożytności. Z drugiej zaś zdecydował o formie ich recepcji w średniowieczu. Niezwykły rys Izydorowej koncepcji *artes liberales* stanowi preponderancja gramatyki, która nadaje spójność tej idei oraz przenika do treści wszystkich składających się na nią dziedzin. Dlatego została ona opisana szczegółowo, natomiast pozostałe sztuki jedynie poprzez odniesienie do niej.

Moja rozprawa składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym opisuję okoliczności życia świętego. Tutaj również przedstawiam po kolei jego dzieła ze szczególnym uwzględnieniem występujących tam odniesień do gramatyki i sztuk. Rozdział drugi dotyczy *artes liberales*: definicji, ewolucji pojęcia, narodzin poszczególnych dziedzin i wyłonienia się kanonu sztuk. Rozdział trzeci obejmuje rozważania o gramatyce. Najpierw przedstawiam definicje i bezpośredni opis prezentowane przez Izydora, następnie omawiam gramatykę Izydora jako zasadę porządkującą i organizującą oraz drogę poznania w kontekście filozofii języka. Wiodący koncept *origo* odsłania tutaj korzenie myśli świętego o języku, które wyrastają z jego obrazu świata.

10

a) **LESIAK Jarosław**

b) Hermeneutyka „postępów ciemności”. O poezji Marcina Świetlickiego

c) hermeneutyka, egzystencja, „bycie-ku-śmierci”

d) 26 IV 2006

e) prof. dr hab. Marian Stala

f) prof. dr prof. Piotr Śliwiński (UAM); prof. dr hab. Ryszard Nycz (UJ)

g) 29 IV 2009

h) Tematem pracy jest poezja Marcina Świetlickiego. Tytułowe „postępy ciemności” (cytat z wiersza *Wstęp* otwierającego debiutancki tom poety) uznaję za kluczowe dla całej twórczości Świetlickiego, jako zarazem jej zarodek i leitmotiv, i interpretuję jako zbieżne z tym, co Heidegger w *Byciu i czasie* określił jako bycie-ku-śmierci. Owa zbieżność pozwoliła mi zaangażować szerokie instrumentarium pojęć, wywodzących się dzieł tak samego Heideggera, jak i z zainspirowanej jego myślą współczesnej hermeneutyki filozoficznej, znajdującej istotne zastosowanie w literaturoznawstwie. Hermeneutyczno-filozoficzne wątki stanowiące teoretyczne zaplecze pracy (skupione na kluczowych pojęciach interpretacji i egzystencji), zostają szczegółowo omówione w rozdziale I. Co ważne, interpretowanie poezji przez pryzmat hermeneutycznej filozofii Heideggera i jego następców pozwala na problematyzację czy nawet przekroczenie sztywnego podziału na filozofie i literaturę.

Heideggerowska idea bycia-ku-smierci stanowi podstawę tak mojej interpretacji poezji Świetlickiego jak i wyznaczającego jej centralne motywy egzystencjalno-hermeneutycznego projektu. Jako taki, przy wszystkich perypetiach, projekt ten pozwala nadać spójność różnym obecnym w tej poezji wątkom. Wątki te opisuję z podziałem na trzy kategorie: 1) te niejako bezpośrednio odnoszące się do ja podmiotu (rozdział II); 2) dotyczące relacji z Innymi (z Drugim) w sferze prywatnej (rozdz. III); oraz 3) odnoszące się do Innych w sferze publicznej (rozdz. IV).

11

a) **MACIEJEWSKA Marlena**

b) Polski Kijów romantyczny

c) Kijów, romantyzm, Ukraina, koteria, „Gwiazda”

d) 31 V 2006

e) prof. dr hab. Andrzej Romanowski

f) prof. dr hab. Józef Bachórz (UGd.); prof. dr hab. Franciszek Ziejka (UJ)

g) 24 VI 2009

h) Praca przedstawia polskie życie kulturalno-literackie w Kijowie w latach 1831-64. Ukazuje rozwój polskiej literatury, prasy, teatru, życia muzycznego i ruchu wydawniczego. W kolejnych częściach: 1. *Początki*, 2. *Rozkwit*, 3. *W dobie odwilży*, 4. *Romantyczny Kijów a pogranicze polsko-ukraińskie*, ukazane są: narodziny polskiego życia literacko-artystycznego w latach trzydziestych i czterdziestych XIX wieku, pełnia jego funkcjonowania w kolejnym dziesięcioleciu oraz jego schyłek za panowania Aleksandra II, a także kulturowe związki polsko-ukraińskie w Kijowie.

Ukazując kijowskie środowisko literackie wyróżniono dwie grupy: pisarzy, którzy opowiadali się za konserwatywnym programem proklamowanym przez koterię litewsko-wołyńską i tych, którzy sympatyzowali z demokratycznymi ideami głoszonymi przez twórców skupionych wokół „Gwiazdy”. Przedstawiono związki z Kijowem takich pisarzy jak, m.in. Józef Korzeniowski, Józef Ignacy Kraszewski, Michał Grabowski, Ignacy Hołowiński, Aleksander Groza, Zenon Fisz, Antoni Marcinkowski, Jakub Jurkiewicz, omawiając ich utwory oraz inne aktywności artystyczne. Pokazano ważną rolę Wilna i Petersburga w kształtowaniu się środowiska kijowskiego, a także wspomniano o związkach życia artystycznego Kijowa z kontraktami. Ostatnia część ukazuje relacje polskich twórców z ukraińskimi, takimi jak (mieszkający w latach czterdziestych w Kijowie): Tarasem Szewczenką, Mykołą

Maksymowiczem, Mykołą Kostomarowem i Pantalejmonem Kuliszem oraz (przebywających w mieście w latach pięćdziesiątych): Marko Wowczok (pseudonim Marii Wilińskiej), Anatolem Swydneyckim i Mychajłą Drohomanowem.

12

a) **MAJKOWSKI Tomasz Z.**

b) Fantasy: przyczynek do monografii gatunku

c) fantasy, historiografia, Bachtin, intertekstualność, hermeneutyka

d) 17 I 2005

e) prof. dr hab. Stanisław Balbus

f) prof. dr hab. Danuta Ulicka (UW); prof. dr hab. Jerzy Jarzębski (UJ)

g) 16 XII 2009

h) Termin *fantasy* oznacza w pracy odmianę literatury fantastycznej, której akcja osadzona jest w „magicznym świecie wtórnym”, skonstruowanym według prawideł poetyki realistycznej. Rozprawa obejmuje interpretację kilkudziesięciu powieści i cyklów opowiadań, których celem jest rozpoznanie transmitowanego przez gatunek światopoglądu i próba ustalenia przyczyn poczytności tej odmiany literatury popularnej. Antologia analizowanych tekstów obejmuje powieści najbliższe prototypowej realizacji *fantasy*, zrekonstruowanej w myśl poetyki kognitywnej, oraz najbardziej dla rozwoju gatunku znaczące. Interpretacja prowadzona metodą analizy intertekstualnej oraz w duchu teorii chronotypu M. Bachtina pozwoliła wyodrębnić bezpośrednio literackie sąsiedztwa oraz tradycje gatunku i ustalić najistotniejszą, choć nie najmocniej wyeksponowaną, problematykę. Dzięki rozpoznaniu jej jako próby historiozofii, możliwe stało się uchylenie obowiązującej w dotychczasowych próbach opisu gatunku tezy o ścisłym związku *fantasy* z mitem i próba objaśnienia fenomenu popularności powieści miecza i czarów w drugiej połowie XX wieku, w kontekście przeobrażeń filozofii historii oraz świadomości historycznej cywilizacji Zachodu i ich recepcji w kulturze popularnej.

13

a) **PILCH Urszula M.**

b) Dialog światów poetyckich. Juliusz Słowacki i Tadeusz Miciński

c) Słowacki, Miciński, podmiot, ciało, duch

d) 31 V 2006

e) prof. dr hab. Marian Stala

f) prof. dr hab. Wojciech Gutowski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy); dr hab. prof. UJ Anna Czabanowska-Wróbel

g) 30 IX 2009

h) Dysertacja poświęcona została relacji pomiędzy twórczości T. Micińskiego i J. Słowackiego. W centrum uwagi jest tom *W mroku gwiazd* i *Król-Duch*, pozostałe dzieła stanowią istotny kontekst.

W części I *Intertekstualność wyeksplikowana* omówione zostały przemiany w postrzeganiu relacji Słowacki – Miciński w tekstach literaturoznawczych. Analizie podlegają także motta zaczerpnięte z twórczości Słowackiego a wykorzystane w tomie *Z mroku gwiazd*.

W części II zatytułowanej *Pejzaż i podmiot* autorka skupia się na zagadnieniu pejzażu towarzyszącego doświadczeniu transcendencji, psychizacji krajobrazu, pejzażu wewnętrznego, a także na aktach wchłonięcia przez naturę i rozproszenia w świecie.

Część III *Problematyka ciała* poświęcona została pejoratywnemu wartościowaniu cielesności, transgresji, cielesności ducha, destrukcji ciała innego, piętnu, cielesnej ofierze, podmiotowi

jako twórcy, wizjom krwi pochłaniającej i ucieleśnieniom duszy. Zwraca się tu także uwagę na specyfikę przedstawień oczu u obu poetów, oczu stanowiących łącznik duszy ze światem zewnętrznym.

Strach, lęk – potraktowane jako kluczowe źródło autorefleksji – stanowią temat części IV.

W części V *Sposoby definiowania „ja”* zanalizowane zostały rozmaite formy autoprezentacji podmiotu.

Głównym zagadnieniem jest sposób kształtowania tożsamości podmiotu, a także odnalezienie sygnałów modernizmu i nowoczesności w romantyzmie.

14

a) **PRZĘCZEK Sylwia**

b) właściwości fonetyczne małopolskich rot sądowych

c) małopolskie rotę sądowe, fonetyka, wokalizm, konsonantyzm

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Bogusław Dunaj

f) prof. dr hab. Bogdan Walczak (UAM); prof. dr hab. Aleksander Zajda (UJ)

g) 16 XII 2009

h) Praca jest analizą właściwości fonetycznych małopolskich rot sądowych, pochodzących z końca XIV i pierwszej połowy XV w. Zakres przebadanych zjawisk obejmuje najważniejsze procesy wokaliczne: rozwój samogłosek nosowych, zmiany samogłoskowe w pozycjach zależnych, wpływ spółgłosek półotwartych na poprzedzające je samogłoski, wahania w zakresie przegłosu, zmianę grup *ky, gy* na *ki, gi*, przejście *u* w *i* po spółgłoskach miękkich, ograniczenie zasięgu występowania i redukcję nieakcentowanych samogłosek, wreszcie zmiany wywołane kontrakcją. W obrębie konsonantyzmu opisano realizację spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych w grupach spółgłoskowych w śródgłosie i wygłosie wyrazów, przejście *t', d'* w *ć, 3'* (afrykatywizację), zmiany *s', z'* w *ś, ź* oraz *r'* w *ř*, mazurzenie oraz strukturę i ewolucję wybranych grup spółgłoskowych.

Przeprowadzona w niniejszej pracy analiza małopolskich rot przysięg sądowych pokazała nie tylko bogactwo tego dokumentu jako źródła do badań dziejów naszego języka, ale również wskazała jeden z zasadniczych kierunków tego typu rozważań z kręgu dialektologii historycznej. Na podstawie analizy wybranych zagadnień fonetycznych dało się zauważyć nie tylko specyfikę wymowy mieszkańców Małopolski w zakresie pewnych zjawisk fonetycznych, ale także różnice zachodzące w tym zakresie między dwoma zasadniczymi obszarami tej dzielnicy – środkowym i północnym.

15

a) **PSTRĄG Jakub**

b) Retoryczne środki autoprezentacji polityków polskich na przykładzie debaty telewizyjnej

c) autoprezentacja, pragmatyka mowy, komunikacja medialna

d) 24 V 2004

e) dr hab. prof. UJ Jolanta Antas

f) prof. dr hab. Marek Tokarz (UŚ); prof. dr hab. Aleksy Awdiejew (UJ)

g) 25 III 2009

h) Komunikacja społeczna jest jednym z procesów wytwarzania, przekształcania i przekazywania informacji pomiędzy jednostkami, grupami i organizacjami społecznymi. Celem komunikowania jest takie kształtowanie postaw, dzięki któremu możliwe jest skuteczne, zgodne z własnymi wartościami, ale przede wszystkim interesami, kierowanie odbiorcą komunikatu. Nadawca, chcąc tego dokonać, musi wykazywać cechy *wiarygodności*

i *atrakcyjności* dla odbiorcy. W każdym procesie komunikacji *wiarygodność* nadawcy stanowi podstawowe kryterium skuteczności przekazu. Osoba, której wiarygodność została podważona, w procesie perswazji musi liczyć się z niepowodzeniem. Zatem uwiarygodnienie własnej osoby jako źródła informacji, może być wstępnym chwytem perswazyjnym. Pierwszym etapem odbioru komunikatu jest spostrzeżenie nadawcy. Obserwacja ta ma na celu potwierdzenie wiarygodności nadawcy dla podmiotu. Podczas tego procesu jednostka rozpatruje kompetencje osoby wysyłającej komunikat oraz intencje, jakie stać mogą za takim a nie innym przedstawieniem sprawy. Ocenia ona jakie jest źródło tych informacji, co wynika z tego, że są one komunikowane oraz jakie relacje łączą nadawcę z tematem komunikatu.

Celem, jaki sobie postawiłem, było zbadanie retorycznych środków i sposobów autoprezentacji polskich polityków. Akt *autoprezentacji* zdefiniowałem dosyć szeroko, włączyłem bowiem w jego strukturę nie tylko środki werbalne, ale także zachowania pozasłowne, które do niedawna jeszcze były pomijane w pracach badawczych. Dopiero pragmatyka języka, kongitywizm i nowoczesne modele komunikacji pozwoliły włączyć repertuar środków niewerbalnych do m. modelu języka. Dlatego też definiując zjawisko *autoprezentacji* włączyłem w jego skład wszystkie te zachowania interakcyjne, zarówno werbalne jak i niewerbalne, których zadaniem będzie budowanie pozytywnego wizerunku polityka. Warto jednak przypomnieć, że wielokrotnie, oprócz celowo wysyłanych przez jednostkę sygnałów ustosunkowania interpersonalnego, niektóre z elementów *ja* ujawniane są przez nadawcę nieświadomie, zaś część sygnałów wysyłanych celowo, nie należy do prywatnego repertuaru zachowań polityka i stanowi elementy fałszywie odgrywanej roli. Wszystkie te zachowania służyć będą zarówno ochronie *twarży* nadawcy (obronie własnej prywatności), jak i zdobyciu zwolenników (będą więc narzędziem walki politycznej).

Wśród technik i środków prezentowania i tworzenia własnego wizerunku przez polityków zauważyłem m.in. *publiczne potwierdzanie własnych wartości, zachwalanie swoich kompetencji oraz wyliczanie własnych zasług*. Zachowania te mają charakter rywalizacyjny i służą, jak zresztą większość zarejestrowanych przez mnie wystąpień, nie tylko budowaniu własnej tożsamości, ale także deprecjacji przeciwników na scenie politycznej. Przybierają one różny charakter. Politycy odwołują się w swoich wystąpieniach głównie do dokonań z przeszłości oraz ich pozytywnego wpływu na obecną sytuację polityczną i gospodarczą. Jednym ze sposobów uwiarygodnienia własnej osoby są także *pozorne, nierzetelne akty komplementowania partnera interakcji*. Mają one zatem charakter manipulacyjny – ich zadaniem jest m.in. ukazać nadawcę jako skutecznego dyplomatę. W zanalizowanych przez mnie przykładach skuteczność owa jest jednak pozorna, a czasem nawet ryzykowna. Warstwie językowej wypowiedzi zaprzecza bowiem komunikat niewerbalny.

Równie skutecznym perswazyjnie, a także korzystnym ze względów autoprezentacyjnych, jest *komplementowanie odbiorcy zewnętrznego*, zarówno tego zaproszonego do studia, jak i obserwującego debatę w telewizji. Komplementy skierowane w stronę widzów są typowym chwytem retorycznym, umożliwiającym wstępne przekonanie do własnej osoby, potem zaś do własnych poglądów. Odbiorca utożsamia się z interesami nadawcy, wartościując je pozytywnie. Taki odbiorca nie jest jednak biernym uczestnikiem debaty. Uczestniczy on w niej w sposób świadomy i czynny, pomimo tego, że nie ma zazwyczaj możliwości zabrania bezpośrednio głosu. Aktywność telewidza polega na podjęciu lub odrzuceniu formy, jaką przyjmuje dyskurs. Każda z sekwencji wypowiedzi ma zatem charakter perswazyjny. Nie chodzi tu tyle o przekazywanie informacji, co o dopasowanie i negocjowanie obrazów świata nadawcy i odbiorcy zewnętrznego.

Emocje oraz postawy są ważnym narzędziem, dzięki któremu ludzie odczytują swoje wzajemne nastawienie do siebie. Prezentowane przez polityków treści widzowie porównują ze znanymi im z własnego doświadczenia reakcjami. W podobny sposób traktują ich wypowiedzi, które analizowane są pod kątem wewnętrznej spójności, wynik tej analizy

wykorzystywany jest z kolei przez odbiorców do utożsamienia się z przekazywanymi treściami, bądź ich odrzuceniem. Odbiorca komunikatu, który bliski jest poglądom nadawcy, z sympatią odbiera przesłaną wiadomość i zarazem jej autora. Łącząca w ten sposób komunikujących więź emocjonalna skutkuje przyjęciem przez odbiorcę postawy i zachowań nadawcy. Następuje proces dopasowania się obrazów świata i tym samym dokonuje pozytywna *autoprezentacja*, co jest przygotowaniem do skutecznej perswazji. Werbalne i niewerbalne sygnały wysyłane przez polityków w trakcie debat i wystąpień publicznych spełniają rolę kontrolną, budują płaszczyznę porozumienia lub wyraźnie określają stanowiska nadawcy i odbiorcy zewnętrznego.

Z kolei do zachowań reaktywnych zaliczyć można m.in. *ignorowanie i lekceważenie partnera komunikacji, odcinanie się od spraw, poglądów i ludzi; deprecjonowanie, umniejszanie, obrażanie i grożenie partnerowi interakcji*; są to wszystko reakcje obronne. Natomiast zachowania, mające na celu tworzenie własnego wizerunku *twarzy to: publiczne ujawnianie emocji; ujawnianie zdolności samokrytycznej refleksji, umniejszanie siebie*. Poprzez medialne ustosunkowanie się nie tylko do treści, ale także samego odbiorcy, politycy wpływają na kształt interakcji i relacje ich łączące. Ustosunkowanie to może wyrażać się zarówno w warstwie werbalnej, jak i niewerbalnej. Zarejestrowane przez mnie gesty spełniały dwojaką funkcję: część z nich wzmacniała przekaz słowny, część zaś stanowiła samodzielne znaki, wyrażające rzeczywiste intencje nadawcy. Znaki te często nie wykazywały spójności z treścią wypowiedzi, ta inkongruencja zaś jest dla odbiorcy przed telewizorem sygnałem, dającym podstawy do naruszenia wiarygodności.

Ja obronne pozwala na utrzymanie pozytywnej samooceny i pewności siebie polityka, między innymi dzięki strategii podnoszącej. Na zewnątrz zaś objawia się to poprzez dostosowanie własnych opinii do norm i wzorców społecznych oraz nasileniu kontaktów z innymi, co z kolei przyczynia się do podniesienia pewności siebie. Zdarza się jednak, że zarówno język, jak i niewerbalne sygnały wysyłane przez polityka, zdradzają charakter emocji, które kierują jego zachowaniem, *odslaniają go*. W wyniku zagrożenia *ja* broni on silnie swoich wewnętrznych przekonań, odkrywając tym samym kierujące nim emocje. Jednak świadomość bycia obserwowanym, pełni niezwykle ważną funkcję kontrolną i regulacyjną, a umiejętność dostosowania się do oczekiwań innych ludzi powoduje, że większość z polityków unika zachowań nieakceptowalnych nietolerowanych przez otoczenie. Niezwykle istotnym z punktu widzenia pragmatyki jest również przedstawienie elementów zachowań polityków, które wskazywać mogą na *werbalne i niewerbalne oznaki stanu mentalnej niezgody z wyrażanymi sądami czy przekonaniami*. Trudno mówić tu o katalogu zachowań, wskazujących na przecieki niewerbalne, każde bowiem z zachowań należy do indywidualnego repertuaru nadawcy, jednak takie niekontrolowane przez polityków oznaki emocji są jednym z podstawowych źródeł oceny przez odbiorców zewnętrznych. Gesty bowiem, na co wskazują badacze, często nie są znakiem odpowiadającego im słowa, ale towarzyszącej danej wypowiedzi myśli, idei. Obrazują i wyrażają te myśli, które towarzyszą nadawcy podczas wypowiedzi.

Ujawnianie siebie, w ujęciu von Thuna, może przejawiać się na różne sposoby. Prezentujący się w mediach politycy świadomie i mimowolnie odkrywają się przed odbiorcami ich komunikatów. Z jednej strony starają się oni przekazać tylko te informacje, które ich zdaniem powinny dostać się do opinii publicznej, a zatem *wyrażają siebie*. Z drugiej jednak, naciskani przez dziennikarzy i oponentów politycznych, w czasie ostrej wymiany zdań, *odslaniają się*, przekazując w ten sposób informacje, które nierzadko powinny pozostać utajone.

Aby ukryć występujący u nadawców politycznych stres nakładają oni różnego rodzaju maski i przyjmują pozy. Zmieniają temat, uciekając przed odpowiedzią na niewygodne dla nich i ich partii zagadnienia. Dlatego odbiorca komunikatów politycznych winien skupić się nie tylko

na samym komunikacie, ale również na tym, które treści są wyraźnie preferowane przez nadawcę, czego się unika i do czego wyraźnie dąży.

Forma, jaką przybierają dyskusje polityków podczas debat prowadzonych w telewizji ujawnia, że prawdziwym odbiorcą ich wypowiedzi nie są dyskutanci zaproszeni do studia, ale słuchacze i telewidzowie. Wydawać by się mogło, że celem każdej dyskusji winno być rozwiązanie kwestii spornej, szukanie rozwiązań dla ważnych dla państwa problemów. Tymczasem dla polityków każde z publicznych wystąpień jest szansą na *autokreację* i *autoprezentację*. Partnerzy zaproszeni do studia i merytoryczny spór przestają być ważni. Istotne jest natomiast, by jak najdłużej pozostawać przy głosie. Zamiast dyskusji racjonalnej stajemy się świadkami dyskusji retorycznej, której głównym celem jest zdobycie przewagi nad rozmówcami. Wszelkimi środkami.

Na każdy akt komunikacji politycznej składa się zatem prób połączenia światów nadawcy i odbiorcy, zbudowania wspólnej struktury, umożliwiającej porozumienie z odbiorcą zewnętrznym. Elementem komunikacji będzie także ukierunkowana na określony cel *autoprezentacja*. Próba przystosowania się do odbiorcy, zbudowania pożądanego obrazu własnej postaci wiąże się z nakładaniem przez polityków różnego rodzaju masek, które odzwierciedlać mają *ja* nadawcy. Moja praca była próbą stworzenia, na podstawie autentycznych sytuacji komunikacyjnych, werbalnych i niewerbalnych schematów zachowań autoprezentacyjnych. Trudno stworzyć jest jednolity model takiego zachowania, jednak opisane przez mnie wystąpienia pozwalają wskazać na określone wzorce i mechanizmy publicznych wystąpień polityków, które służą pozytywnej prezentacji własnej osoby. Warto także pamiętać o fakcie, że dla występujących przed kamerami polityków równie ważny co opinia innych jest pozytywny wizerunek w oczach samego siebie, który z kolei jest podstawowym elementem budowania tożsamości. Każdy występ oceniany jest przez pryzmat własnego, wyidealizowanego obrazu swej roli. Stąd od publiczności zewnętrznej oczekuje się jedynie potwierdzenia, poparcia dla własnej tożsamości.

Obraz medialnych i wizualnych technik *autoprezentacji* polityków polskich, taki, na jaki wskazał zarejestrowany materiał, jest z jednej strony obrazem brutalnej walki, ataków, dyskredytacji, lżenia i poniżania innych, fałszywego im schlebiana, z drugiej zaś fałszywej „skromności”, umniejszania siebie, ujawniania „typowych ludzkich słabostek”, nieszczerego przyznawania się do winy oraz odgrywania emocji – słowem i gestem.

Integralną częścią pracy są dwie płyty DVD z fragmentami wystąpień polityków.

16

- a) **SAWINKOW Andrzej**
- b) Problematyka tożsamości u poetów pogranicza polsko-białoruskiego
- c) pogranicze, tożsamość, Białowieża, Białoruś
- d) 30 XI 2005
- e) prof. dr hab. Jerzy Jarzębski
- f) prof. dr hab. Teresa Zaniewska (SGGW); prof. dr hab. Aleksander Fiut (UJ)
- g) 24 VI 2009
- h) Próba analizy współczesnej poezji białoruskiej w Polsce, pisanej przez grono poetów skupionych w Stowarzyszeniu Literackim Białowieża, pod kątem występujących w niej przymiotów tożsamości etniczno-kulturowej. Dotyczy poezji Nadziei Artymowicz, Michała Szachowicza oraz Miry Lukszy.

17

- a) **ŚWIĄTKOWSKA Wanda**

- b) „Hamlet po polsku pojęty”. *Hamlet* Williama Shakespeare’a w parafrazie Juliusza Osterwy wobec źródeł, w kontekście biografii artysty i jego myślenia o teatrze
- c) polska recepcja *Hamleta*, Shakespeare William, Osterwa Juliusz, adaptacja, dramat, tłumaczenia
- d) 26 IV 2006
- e) dr hab. prof. UJ Dariusz Kosiński
- f) prof. dr hab. Małgorzata Grzegorzewska (UW); prof. dr hab. Jacek Popiel (UJ)
- g) 24 VI 2009
- h) W pracy zaprezentowano analizę i interpretację *Hamleta Szekspirowskiego z uwzględnieniem myśli i rad St. Wyspiańskiego. Przeznaczonego dla Teatru Społecznego. W opracowaniu krakowskim. 1940* autorstwa Juliusza Osterwy. Parafraza dramatu Shakespeare’a umieszczona została w tradycji „polskiego myślenia *Hamletem*” – zarówno w kręgu jego adaptacji scenicznych, jak i wariacji literackich oraz tłumaczeń. Analizy tekstu dokonano z wykorzystaniem wcześniejszych rękopiśmiennych wersji scen i monologów zachowanych w *Raptularzach* i brulionach Osterwy oraz z uwzględnieniem jego procesu twórczego. Ukazano stosunek *Hamleta* Osterwy do wykorzystanych przez autora źródeł: *Studium o Hamlecie* S. Wyspiańskiego i czterech tłumaczeń tragedii (autorstwa: A. Tretiaka, W. Matlakowskiego, J. Paszkowskiego i Z. Skłodowskiego) oraz umieszczono go w orbicie utworów literackich, które wywarły wpływ na wymowę parafrazy (przede wszystkim *Księcia Niezłomnego* J. Słowackiego). Znaczące konteksty interpretacyjne stanowiły biografia artysty oraz jego filozofia teatralna. Parafraza została potraktowana jako etap w rozwoju koncepcji teatralnych Osterwy i pokazana jako punkt przełomowy w kształtowaniu się jego idei Teatru Społecznego, Dali oraz Genezji. Antropologiczne podejście do tekstu i spojrzenie nań z perspektywy niezwyklej osobowości, jaką był założyciel Reduty, dało szansę ukazania specyfiki i odrębności *Hamleta* z 1940 roku na tle wcześniejszych polskich *Hamletów*. Do pracy dołączono obszerny aneks zawierający nie publikowane dotąd redakcje dramatu oraz *Diariusz* dokumentujący poszczególne etapy pracy artysty.

18

a) **TRZEPLA-SOWA Magdalena**

- b) Czas jako przedmiot przedstawienia w literaturze i sztukach wizualnych (na wybranych przykładach dzieł literackich, filmu i fotografii XX wieku)
- c) czas, przedstawienie, memoria, contuitus, expectatio
- d) 26 IV 2004
- e) dr hab. Antonina Lubaszewska
- f) doc. dr hab. Elżbieta Kiślak (IBL PAN); dr hab. Jacek Ostaszewski (UJ)
- g) 28 I 2009
- h) Celem niniejszej dysertacji jest próba ukazania w jaki sposób idea czasu może być przedmiotem przedstawienia w literaturze i sztukach wizualnych takich jak film i fotografia. Czas określany będzie tutaj mianem przedmiotu w tym sensie, w jakim posługuje się tym pojęciem Kazimierz Twardowski. Istota czasu w takim rozumieniu okazuje się czymś dostępnym dla ludzkiego umysłu poprzez pośrednictwo jakiegoś medium: literatury, fotografii bądź filmu. Ważka zatem okaże się w niniejszej rozprawie funkcja dzieł sztuki, jaką dostrzegali Leopold Blaustein – kontynuator myśli Kazimierza Twardowskiego. Rozważanie relacji między wspomnianymi dziedzinami jest odpowiedzią na potrzebę interdyscyplinarnego potraktowania kwestii czasu jako przedmiotu przedstawienia – wobec braku badań zestawiających literaturę i inne dziedziny sztuki jako dopełniające sposób pojmowania czasu.

Kompozycja wywodu powstała z inspiracji *Wyznaniem* świętego Augustyna. Porządek rozważań odpowiada próbie odczytania znaczeń analizowanych utworów w kontekście spostrzeżeń Aureliusza Augustyna dotyczących czasu. Układ rozprawy wyznaczają trzy wyodrębnione przez świętego Augustyna aspekty czasu: *memoria*, *contuitus*, *expactatio*, a ich metaforyczne znaczenie dodatkowo poszerza kontekst znaczeniowy.

Wspomniana triada jest dla mnie również swoistą metaforą poznawczą, stwarzającą pewną możliwość zaobserwowania sposobów przedstawiania czasu w różnych dziedzinach, a tym samym staje się perspektywą prezentacji sensu, jakim dzisiaj obdarzany jest czas i jego doświadczenie.

19

a) **WANICKA Agnieszka**

b) Dramat i komedia Teatrów Warszawskich 1868-1880

c) historia teatru, Warszawa, repertuar, sztuka aktorska, reżyseria

d) 27 VI 2005

e) prof. dr hab. Jan Michalik

f) prof. dr hab. Anna Kuligowska-Korzeniewska (UŁ, Akademia Teatralna w Warszawie); dr hab. prof. UJ Dariusz Kosiński

g) 25 XI 2009

h) Praca prezentuje historię sceny dramatycznej Teatrów Warszawskich w czasie prezesury Sergiusza Muchanowa (1868-1880). Dzieje sceny, które w historiografii teatru polskiego znane są jako „epoka gwiazd”, zostały przedstawione w sposób problemowy, w czterech częściach. Część pierwsza *Miasto – teatr* opisuje przestrzeń i charakter miasta – Warszawy XIX wieku z uwzględnieniem miejsc o charakterze teatralnym oraz mieszkańców; przestrzeń teatru – budynku na placu Teatralnym, gdzie znajdowały się dwie sceny dramatyczne Teatr Wielki i Teatr Rozmaitości; następnie przybliży zasady działania i finansowania instytucji teatru. Część druga *Za kulis* to wejście w świat problematyki zespołu dramatycznego, poznanie jego składu, repertuaru oraz metody pracy nad przedstawieniami. Część trzecia *Wieczór teatralny* stanowi omówienie charakteru sztuki aktorskiej i reżyserii oraz przybliżenie ówczesnego obyczaju teatralnego oraz cech charakterystycznych warszawskiej publiczności. Ostatnia część pracy *Dopełnienie* zawiera opis działalności teatru poza codziennym wieczorami teatralnym oraz końcowe refleksje dotyczące próby zrozumienia opisywanej „epoki gwiazd”. Pracę ilustruje bogaty materiał ikonograficzny. Całość uzupełnia obszerny *Aneks* zawierający materiały dokumentacyjne oraz drukowane pierwszy raz teksty źródłowe.

Opracował Marian Zaczyński we współpracy z Elżbietą Król